ferentziak, lankidetza, lanerako planak, autozuzenketarako fitxak, asanblada... Klaseak zuzentzeko modu berri bat suposatzen du honek guztiak; haurrei hitza ematea, ikasteko modu eta erritmoa errespetatzea, ikasleen behar eta interesei denen artean irtenbidea bilatzea...

Era honetara Freinetek bere ikasleak pertsona kontziente eta kritikoak izatea lortu nahi zuen, arduratsuak eta aktiboak, solidarioak eta justuak.

Freineten berrikuntzak hiru etapa ditu: esperimentazioa, sormena eta dokumentazioa.

1- Esperimentazioa: ahal den gehienetan ingurunearekiko esperimentazioa landu behar da eta baita behakuntza, konparaketa eta egiaztapena ere.

2- Sormena: gauza errealetatik hasiz, esperientzia kontziente edo inkontzienteen ondorioz lortutako ezagutza instintibo eta formaletatik, giza gertaerari buruzko ikusmolde indibidual bat lortzen da irudimenaren laguntzaz.

3- Dokumentazioa: denbora eta espazioa, beste gizakiek, arraza eta belaunaldiek hartutako esperientziaren kontzientzia hartzean datza.

Eredu honekin haurraren motibazio eza desagertu egiten da, hori ohiko pedagogiak sorrarazten baitu. Prozesu honetan guztian irakasleak kolaboratzaile, gidari eta lagun izan behar du. Irakasle onena ez da ondoen azaltzen dakiena, lan antolatzen, animatzen eta zuzentzen dakiena baizik.

Elemendu klabea elkarlana da. Maila guztietan agertzen da elkarlana: ikasleen artean ikertutako lanaren emaitzak denen artean banatzen dira; ikasle eta irakasleen artean, irakaslea koordintzaile eta laguna da; irakasleen artean esperientzien trukaketa eta arazo eta soluzioen azterketa denen artean egiten dira; eta gurasoekiko harremana ere beti mantentzen da.

Pedagogia honek bi zutabe ditu: alde batetik, teknika berri eta aurrerakoiak erabiltzen ditu, heziketa sendoa, aktiboa eta sortzailea posible egiten dutenak. Eta bestetik, ahalegin baterakoia da, konpetentzia desagertu eta elkarlana bultzatzen duena.

Ideia hauek guztiak bultzatzen hasi zen Freinet.

Freineten jarraitzaileak

Freinet eta bere ingurukoek ILK (Irakaskuntza Laikoaren Kooperatiba) sortu zuten. Beraien jarduera ohiko "eskolastika"ren alternatiba zen eskola eta pedagogia lantzera zuzendu zen. Ondoren, bere pedagogian oinarritutako mugimenduak zabalduz joan ziren. Frantzian "Institut Cooperatif de l'école Moderne" dugu. Jarraitzaile hauek pedagogia taldeen osaketa proposatu izan dute, ahalik eta irakasle gehienen arteko elkarlana eta harremana garatzeko. Horrez gain, pedagogia mugimendu batzuekin lan egiteko prest agertu izan dira beti (hala nola, GFEN heziketa berrirako taldea eta CEMEA heziketa aktiborako hezitze zentruarekin).

Estatu espainiarrean mugimendu honek bi etapa izan ditu: gerra zibila arte eta ondoren. Lehen etapako lehen pausua Leridako Escuela Normal ikastetxean zebilen Jesús Sanz irakasleak eman zuen, Freineten ideiak ekarri baitzituen. Garai beretsuan argitaratu ziren zenbait aldizkarik ere mugimendua ezagutarazi zuten. Giro honetan, ACIES (Cooperativa Española de la Imprenta en la Escuela) taldea sortu zen, ILK frantsesaren antzera. 1934an Freinet bera ere etorri zen Bartzelonara.

Gerra zibilaren ostean, zenbait irakasle valentziarrek berriro ere mugimenduaren berpizkundeari ekin zioten. 1969an Freineten teknikak aztertzeko lehen topaketak egin ziren Santanderren. Penintsulako herrialde askotako irakasleak bildu ziren. Urte haietako lana klandestinitatean burutzen jarraitu zuten, eta 64. urterarte, ACIES ez zen legeztatu. 1977an ACIES MECEP (Movimiento Cooperativo de Escuela Popular) bihurtu zen. Honek ere mugimenduarekin jarraitu zuen. Garai hartan eskola herriko klaseen askatasunaren alde borrokatzeko tresna kontsideratzen zen. MECEPeko irakasleak eskola herrikoiaren eraketako bultzatzaileak sentitzen ziren.

Gaur egun, krisia jasan ondoren, berriro ere aurrera doan mugimendua da. 60. hamarkadako mugimendu orokor, iraultzaile eta anbiziotsu hartatik, mugimendu moderatu, txikiago bat izatera pasa da, baina corpus ideologi-

Txillardegiren Freinet-teknikak liburua. Artzuagak Oñatiko Ikastolan eginiko argazkia (1.972)

Freinet gure artean

Txillardegik "Larresoro" goitizenez izenpetutako bost liburu argitaratu zituen 1.972an. Ezaguna ez bada ere, Freineten lanak liburu itxuran euskaraz gazteleraz baino lehenago argitaratuak izan ziren.

Liburu hauetan Freineten teknikak, zientzien irakaskuntza, berezko irakurpidea, bere filosofia eta zenbait aholku aurkezten zaizkigu. Gaur egun liburu hauek aurkitzea zaila suerta daiteke, agortuak baitaude. Guk, berarengana jo behar izan dugu hauek guztiak eskuratzeko.

Zer egiten da gaur egun?

Ondorengo solasaldian Iparraldean zer egiten den ikus dezakegunez, Hegoaldeko egoera zein den aztertuko dugu. Laburrean esanda, orokorrean, Freineten zenbait teknika ikastetxe askotan erabiltzen direla esan daiteke, horretaz oso konszienteak ez badira ere. Hala nola, txokoak, korrespondentzia, irteerak, trukeak e.a.

Euskal Herrian Freineten jarraitzaile bezala ikastetxeren bat hartzekotan, hori, Hernaniko Langile ikastola izango litzateke. Aipatzekoak dira era berean Gernika inguruko Eskola Txikiak eta modu pertsonalean teknika eta filosofia horiekin lana egiten duten irakasleek.

Freineten teknikak Euskal Herrian

Euskal Herrian Freineten teknikak aplikatzen hasi ziren lehenengoak Seaskako ikastolak izan ziren. Hasierako urte haietatik hasi eta gaur egungo egoerara arte hitz egiten egon gara Margari Etxart, Itziar Barriola eta Jone Forkada irakasleekin.

Noiz hasi zenuten Freineten inguruko esperientzia?

* 1970. hamarkadan izan zen. 68an sortu zen Seaska eta hasieratik Freineten ideiei heldu genien. Frantziako 68ko iraultzaren testuinguruan hezkuntza berriak tradizionalak ez zuen zerbait eskain zezakela pentsatzen zen. Berrikuntza pedagogiko eta hezkuntzari buruzko ideia bat zen.

Freineten zein teknika jarri zenituzten martxan?

* Freineten metodoa naturala zen, adierazpen maila lantzen zen aho hizkuntzan, marrazketan, idazketan... eta gu horretan oinarritu ginen. Matematikan ere, haurrak bizitzen dituen esperientzietatik abiatzen ginen. Adibidez, goxokien banaketak egiten genituen, erosketak...

* Baloreak ere lantzen ziren, kooperatiba sistema, elkarrekin bizitzea...

Elkarrekiko bizitza hori, kooperatibismoa, nola transmititzen zaie ikasleei?

* Komunikazioa lantzen da, batez ere. Haurrek helburu batekin idazten dute: informazioa pasatzeko, galdera batzuk egiteko, lan bat besteei aurkezteko...

* Haurrek idatzitako hori inprenta baten bidez zabaltzen zuen eskola zehar Freinetek. Baina euskarazko tiporik ez zegoenez, guk gelatinaz atera eta fotokopiak egiten genituen. Ondoren, gainera, haurren testu horiek erabili egiten genituen.

Teknika hori anitz erabiltzen da, bai eskola barruan eta baita eskolaz-eskola ere.

Beraz, beste eskolekiko trukaketak ere egin izan dituzue?

Bai, bai, eta mantentzen ditugu oraindik ere. Gure artean "Iparraldea debalde" izeneko programa baten barnean egiten ditugu trukaketak. Eta Hegoaldean Ondarrura, Getxora... ere joaten gara.

Zein da honen guztiaren azpian dagoen filosofia?

* Haurren parte hartzea, dudarik gabe. Ordurarte irakasleak ematen zuen material prestatua eta kitto. Guk, ordea, haurrek behar zutena beraien eskuz sortzea lortu genuen. Lan txokoak antolatzen genituen, eta bakoitzak bere materiala egiten zuen.

* Teknika hau gaur egun normalizatua dago, baina duela 20 urte "anarkista" batzuk ginen horrela antolatzen genuelako. "Haurrak nahi dutena egiten dute" esaten zuten inguruan.

* Ni guztiz liluratzen ninduena zera zen: asteroko lana haurrak egin ahal zuen, berak antolatzen zuen hamar urte ingururekin. Hori guztiz ederra iruditzen zitzaidan. Ikasleek egiten zuten planifikazioa, eta aurrerapen izugarria iruditzen zitzaidan.

* Ordurarteko eskola tradizionala zen oso. Haurra ez zen espresatzen, isilik behar zuen egon, irakasleak agintzen zuen eta etxean ere ezin zen mintzatu. Freinetek eskola kooperatiba honekin haurra espresatzeko bide bat ireki zuen.

Itziar Barriola, Jone Forkada eta Margari Etxart